

10. N. Kumar, S. S. Mishra, C. S. Sharma, H. P. Singh, H. Pandiya, *In silico* Pharmacokinetic, Bioactivity and Toxicity Evaluation of Some Selected Anti-Ulcer Agents, *International Journal of Pharmaceutical Sciences and Drug Research* 9(2): 68 (2017).

Духновська Л.М.,

к.е.н., доцент,

Національний університет харчових технологій, Україна

ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ТА КОНТРОЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність досліджуваної проблематики. Розрахунки з персоналом по оплаті праці завжди перебувають в зоні особливої уваги як самих працівників та менеджменту компанії, так і контролюючих державних органів. Особлива важливо контролювати своєчасність виплати заробітної плати в умовах війни. Це пов'язано з постійними змінами нормативно-законодавчої бази з обліку витрат на оплату праці, що займають значну частку в загальній структурі витрат підприємства. Відповідно, процес контролю розрахунків з оплати праці покликаний підтвердити правильність нарахувань і виплат заробітної плати та пов'язаних із нею податків і зборів. У цьому разі виникає потреба в постійній діагностиці організації процесу оплати праці, в частині її обліку та контролю.

Аналіз досліджень і публікацій за темою проблематики. Складним питанням організації оплати праці присвячені праці багатьох видатних вчених, зокрема дані питання вивчали: Н.М. Ткаченко, О.В. Боднарчук, С.В. Васильчик, В.М. Вегера, С.В. Глухова, О.А. Грیشнова, О.О. Дробишева, Н.В. Іванчук, М.Б. Камінська, А.М. Колот, Т.А. Костишина, О.М. Кульганік, Т.О. Кобильник, Н.Г. Мехеда, В.О. Мельник, Г.В. Монастирська, В.І. та інші.

Відаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних вчених, слід зазначити, що багато питань на сьогоднішній день залишаються невирішеними і дискусійними, а тому є актуальними для подальшого дослідження.

Мета. Метою даного дослідження є визначення шляхів оптимізації облікових та контрольних процесів оплати праці на підприємстві.

Методи дослідження. У науковому дослідженні використано методи дедукції, порівняння та аналізу показників.

Результати дослідження. При обліку розрахунків з оплати праці, а також для перевірки правдивості, достовірності та законності фінансово-

господарської діяльності, бухгалтерському відділу необхідно опиратись на законодавчо-нормативні документи. Оскільки нормативно-правова база в Україні постійно змінюється, це ускладнює процес обліку та контролю розрахунків з оплати праці та робить його трудомістким.

Розглядаючи міжнародний рівень регулювання трудових відносин, доцільно зазначити: ст. 9 Конституції України встановлює, що чинні міжнародні договори, обов'язковість яких затверджується Верховною Радою України є частиною національного права держави. Тому якщо міжнародними договорами або угодами, безпосередньою стороною яких є Україна, встановлені інші правила, ніж ті, що містяться у національному трудовому законодавстві, застосовуються правила міжнародного договору (ст. 81 КЗпП України) [1]. Як бачимо, Конституція та Кодекс законів про працю України надають пріоритет міжнародно-правовим нормам перед нормами національного законодавства.

Для калькуляції та виплати зарплати бухгалтери використовують «Розрахунково-платіжну відомість працівника», за формою № П-6 та № П-7(зведена). Ці первинні документи містять в собі суми нарахованої заробітної плати за видами оплат, всі доплати, премії, допомоги соціальних фондів, утримання всіх видів податків, аліментів та нарахувань, суми до виплати за кожним табельним номером і в цілому за структурним підрозділами. Узагальнення інформації про розрахунки із працівниками по оплаті праці здійснюється на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам».

До виробничої собівартості продукції включають суми оплати праці у складі прямих та розподілених змінних і постійних загальновиробничих витрат. До прямих витрат на оплату праці включають зарплату та інші виплати працівникам, які зайняті виробництвом продукції, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат. Такі витрати відображають за дебетом 23 рахунку. До загальновиробничих витрат належать зарплата апарату управління цехами, дільницями, оплата праці працівників зайнятих удосконаленням технологій та організації виробництва, оплата праці загальновиробничого персоналу. Відображають такі витрати за дебетом рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». Витрати підприємства на оплату праці, які пов'язані з операційною діяльністю, але не включен до виробничої собівартості продукції, відносять на рахунки: 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності», 97 «Інші витрати».

Відповідно до законодавства України утримання податків із доходу працівника поділяються на обов'язкові (ПДФО; ЄСВ; Військовий збір) та необов'язкові (за рішенням суду, згідно виконавчих листів; або ж за особистою ініціативою працівника та професійних організацій). Результати розрахунку даних утримань фіксуються в розрахунковій або розрахунково-платіжній відомості, які в даному випадку виконують функцію первинних

документів. Часто утримання із заробітної плати здійснюють за бажанням самого працівника для погашення його заборгованості перед підприємством. Обов'язковим документом в цьому випадку є заява працівника, складена в довільній формі. Відображення в обліку суми нарахувань та загальнодержавних обов'язкових утримань, здійснюється на таких субрахунках:

641 «Розрахунки за податками» – використовується для відображення суми ПДФО (податку з доходів фізичних осіб) утриманої із зарплати та стан розрахунків підприємства з бюджетом України по даному виду податку. Він становить найбільшу питому вагу в структурі обов'язкових утримань. Наразі ставка даного податку становить 18%. За кредитом субрахунку 641 «Розрахунки за податками» відображають утримання ПДФО з суми нарахованого оподаткованого доходу, за дебетом – його сплату (перерахування) до бюджету.

642 «Розрахунки за обов'язковими платежами» – він відображає суму утриманого військового збору із зарплати працівника. За кредитом цього субрахунку відображають утримання військового збору, за дебетом – його сплату до бюджету. Ставка ставка військового збору складає 1,5 % для всіх без виключення працівників.

651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування» – субрахунок застосовують при веденні обліку розрахунків за ЄСВ (єдиним соціальним внеском). За кредитом цього субрахунку відображають нарахування ЄСВ на суму нарахованої заробітної плати, за дебетом – його сплату (перерахування). Аналітичний облік ведеться за кожною ставкою ЄСВ – 22%, але для працівників з інвалідністю ставка становить – 8,41%.

Введення воєнного стану в Україні зіштовхнуло роботодавців з необхідністю перенесенням робочих процесів та працівників у відносно безпечні регіони країни, а також були вимушені шукати шляхи мінімізації витрат на оплату праці. На сьогодні певна кількість працівників була вимушена залишити свої робочі місця з метою забезпечення власної безпеки та безпеки своїх близьких, для виконання своїх конституційних обов'язків або взагалі зникла. Також змінюються особливості нарахування та виплати заробітної плати залежно від причини відсутності на робочому місці. Процедура нарахування заробітної плати для таких категорій працівників залишається незмінною - не рідше двох разів на місяць.

В умовах воєнного стану керівництву підприємства вкрай важливо не поспішати з оформленням звільнення за прогул з метою якнайшвидшого скорочення витрат на оплату праці, оскільки такі дії можуть далі бути оскаржені в суді. 24 березня 2022 року набрав чинності Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», який значно спростив більшість процедур, пов'язаних з виплатою заробітної плати [2]. Згідно цього закону нововведеннями стали:

спрощення процедури зміни умов праці; надання відпустки за власним бажанням без збереження заробітної плати; відтермінування виплати заробітної плати; надання відпустки за власним бажанням без збереження заробітної плати; призупинення дії трудового договору тощо. На період дії воєнного стану скасовано положення про попередження працівників щодо змін за два місяці. Це дозволяє керівникам підприємств швидко реагувати на зміни в бізнес-процесах та адаптувати порядок розрахунку заробітної плати до них.

Таблиця 1

Відображення інформації про розрахунки з оплати праці у звітності підприємства

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ		
Назва об'єкта	Номер рахунку	Код рядка
Ф.№1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан)		
Поточна кредиторська заборгованість за: розрахунками з бюджетом (у частині розрахунку з податку на доходи фізичних осіб)	С-до К-т 64	1620
розрахунки зі страхування (у частині розрахунку з ЄСВ)	С-до К-т 65	1625
розрахунки з оплати праці	С-до К-т 66	1630
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)		
Витрати з оплати праці	Обороти за Д-т 81 К-т 66,47	2505
Відрахування на соціальні заходи	Обороти за Д-т 82 К-т 65,47	2510
Звіт про рух грошових коштів		
Витрачання на оплату праці	Аналітичні дані Д-т 66 у кореспонденції з К-т 30,31	3105
Примітки до фінансової звітності		
Забезпечення на виплату відпусток працівникам	С-до К-т 471	710
Забезпечення наступних витрат на додаткове пенсійне забезпечення	С-до К-т 472	720
Податкова звітність		
Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску		
Статистична звітність		
форма №1-ПВ «Звіт з праці» та форма №7-ПВ (річна) «Звіт про заробітну плату за професіями окремих працівників»		

Найважливішим етапом обліку розрахунків з працівниками є відображення інформації про виплати працівникам у фінансовій,

податковій та статистичній звітності підприємства. Детальне відображення інформації про виплати працівника у звітності підприємства та його взаємозв'язок з рахунками бухгалтерського обліку представлено в таблиці 1.

Управлінський персонал здійснює оцінку структури і динаміки виплати працівникам на основі внутрішньої звітності, яка повинна відповідати такому методологічному принципу: «максимум інформації при мінімумі її показників». Отримана за допомогою показників Звіту про структуру і динаміку витрат на виплати працівникам, інформація про виникнення простроченої заробітної плати може бути індикатором кризових явищ на підприємстві.

Виплата працівникам заробітної плати має бути пріоритетом перед погашенням заборгованості іншим кредиторам юридичної особи, в тому числі заборгованості зі сплати податків та інших обов'язкових платежів. Здійснення зазначених платежів за рахунок коштів для виплати заробітної плати та інших виплат працівникам боржника, прямо порушує національне законодавство та безпосередньо впливає на здійснення відповідних виплат, що невідворотно призводить до погіршення ситуації щодо забезпечення конституційних прав громадян, які працюють на підприємстві боржнику, на оплату праці. Норми статей 3 та 43 Конституції України, 97 Кодексу законів про працю України, 15, 22, 24 Закону України «Про оплату праці» спрямовані на захист права працівників на життя і повинні виконуватись.

Керівник підприємства повинен вживати всіх можливих заходів для своєчасного отримання заробітної плати. У разі неможливості виплати заробітної плати через воєнні дії виплата заробітної плати може бути призупинена, до моменту відновлення можливості підприємства здійснювати основну діяльність.

Висновки та пропозиції. Отже, пошук шляхів оптимізації облікових та контрольних процесів оплати праці на підприємстві дасть можливість достовірно, об'єктивно та вчасно висвітлювати інформацію про понесені витрати на оплату праці, сплату платежів до бюджетів та фондів усіх рівнів, зменшити навантаження на працівників бухгалтерії та приймати зважені управлінські рішення.

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
2. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>